

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Η ετερότητα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Είμαστε όλοι ίδιοι, είμαστε όλοι διαφορετικοί»

MARIA ΤΟΛΥΜΕΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Είμαστε όλοι ίδιοι, είμαστε όλοι διαφορετικοί.

Δημιουργός

Μαρία Τολυμένου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Η ετερότητα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Σχολικές εκδηλώσεις

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος (wiki/moodle).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

- Ο δάσκαλος θα πρέπει να έχει εξοικείωση με κάποιο συνεργατικό περιβάλλον moodle/wiki, του οποίου τη λειτουργία θα έχει παρουσιάσει στους μαθητές από την αρχή της σχολικής χρονιάς. Ακόμα θα πρέπει να τους έχει εξοικειώσει με κάποιο πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ. Σημαντικό επίσης είναι να υπάρχει καλή συνεργασία με τον καθηγητή της Πληροφορικής για τη χρήση του εργαστηρίου και με τον διευθυντή του σχολείου, γιατί μπορεί να δημιουργηθεί δικαιολογημένα αναστάτωση στην τάξη ή στο εργαστήριο κατά την εργασία των ομάδων.
- Η εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση των προγραμμάτων του επεξεργαστή κειμένου, του λογισμικού παρουσιάσεων, του διαδικτύου είναι απαραίτητη. Καλό είναι επίσης οι μαθητές να έχουν στο σπίτι τους σύνδεση στο διαδίκτυο (ή τουλάχιστον κάποιοι σε κάθε ομάδα), για να γίνονται οι συναντήσεις των μελών σε κάποιο σπίτι.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ασχολείται με την ύπαρξη ομάδων που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη ρατσιστική αντιμετώπιση και συγκεκριμένα με τις περιπτώσεις ελλήνων μεταναστών, αλλοεθνών μεταναστών στην Ελλάδα αλλά και περιπτώσεις ατόμων (εφήβων κυρίως) που είναι διαφορετικοί από το κοινωνικά αποδεκτό στερεότυπο. Πρόκειται για ομάδες ατόμων που αντιμετωπίζονται ως διαφορετικοί, ως

«ξένοι». Με τις δραστηριότητες του σεναρίου γίνεται προσπάθεια οι μαθητές να αντιληφθούν αυτήν τη διαφορετική αντιμετώπιση και να την ερμηνεύσουν.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η θεματική ενότητα «Η ετερότητα στη λογοτεχνία» δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν λογοτεχνικούς ήρωες που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού ως διαφορετικοί σε σχέση με τα κοινωνικά στερεότυπα. Η διαφορετικότητα των ηρώων έγκειται στην καταγωγή τους και σε ορισμένες προσωπικές τους επιλογές και καταστάσεις. Στόχος είναι να αντιληφθούν οι μαθητές ότι ο καθένας μπορεί να βρεθεί στη θέση του «ξένου», του απόβλητου, σε κάποιον τόπο ή σε κάποια συγκεκριμένη περίσταση και ακόμη ότι σε όλους μας εμπεριέχεται ο ρόλος του «άλλου», του διαφορετικού. Η εικόνα του ξένου είναι δυνητικές πλευρές του εαυτού μας που όμως αρνούμαστε να αναγνωρίσουμε και να παραδεχτούμε.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν τις διαφορετικές μορφές του «άλλου»: του μετανάστη, του κοινωνικά μη αποδεκτού, του ανάπηρου και να συναισθανθούν τα προβλήματά του
- να συνειδητοποιήσουν την πιθανότητα ο καθένας μας να βρεθεί στη θέση του «άλλου», του διαφορετικού και πως μόνο η πίστη στον εαυτό μας μπορεί να μας στηρίξει
- να κατανοήσουν ότι ο χαρακτηρισμός κάποιου ως «διαφορετικού» εξαρτάται αφενός από τις τρέχουσες κοινωνικές αντιλήψεις και αφετέρου από την

αποδοχή ή όχι των κοινωνικών στερεοτύπων από τον καθένα, είναι δηλαδή μια κοινωνική κατασκευή

- να αντιληφθούν ότι το θέμα του «ξένου» και του «διαφορετικού» αποτελεί αντικείμενο όχι μόνο της λογοτεχνίας αλλά και άλλων μορφών τέχνης (μουσική, κινηματογράφος).

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν τους διαφορετικούς λογοτεχνικούς τρόπους (τις αφηγηματικές τεχνικές, το είδος του αφηγητή, τα σχήματα λόγου, το ύφος, τη γλώσσα, τις επινοήσεις των δημιουργών) που συναντούν στα κείμενα και να εντοπίσουν τις ιδιαίτερες λειτουργίες τους
- να εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά διαφορετικών κειμενικών ειδών (ημερολόγιο, επιστολή, συνέντευξη, ποίημα, ανάρτηση σχολίου σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης).

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν:

- να αντιλαμβάνονται ότι το έργο κάθε δημιουργού είναι ο ιδιαίτερος τρόπος του να εκφράζεται για ένα θέμα
- να κρίνουν αν ο κάθε δημιουργός έχει αποδώσει με πειστικό τρόπο το μήνυμά του
- να κατανοούν τη συνομιλία μεταξύ των κειμένων, τη συμπληρωματική ή αντιθετική τους λειτουργία
- να συνεξετάζουν και να αξιοποιούν πληροφορίες και από άλλες πηγές – φωτογραφίες, βίντεο, μουσική– παράλληλα με το λογοτεχνικό κείμενο
- να παράγουν διαφορετικά κειμενικά είδη –ημερολόγιο, επιστολή, συνέντευξη, ποίημα, ανάρτηση σχολίου σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης

- να συνεργάζονται στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του μαθήματος, να ανταλλάσσουν απόψεις, να γίνονται όλα τα μέλη της ομάδας συν-δημιουργοί των δραστηριοτήτων.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά την Α΄ φάση του σεναρίου οι μαθητές εργάζονται ατομικά, για να γνωρίσουν και να προσεγγίσουν τις διαφορετικές μορφές που μπορεί να έχει η έννοια της ετερότητας.

Στη Β΄ φάση σχεδόν όλες οι δραστηριότητες είναι ομαδικές, εκτός από μία δραστηριότητα δημιουργικής γραφής για κάθε ομάδα. Συγκεκριμένα, (στη δραστηριότητα δημιουργικής γραφής) η πρώτη ομάδα δραστηριοποιείται στη συγγραφή ημερολογίου, στο οποίο το κάθε μέλος της ομάδας καλείται να γράψει τη δική του εγγραφή· στη δεύτερη ομάδα κάθε μαθητής χωριστά γράφει την εξομολόγηση που τους κάνει ο ήρωας· η τρίτη ομάδα (πάλι για κάθε μαθητή χωριστά) έχει μια δραστηριότητα δημιουργικής γραφής που σχετίζεται με το περιεχόμενο ενός από τα λογοτεχνικά κείμενα που εξετάζουν. Οι ατομικές αυτές εργασίες αποσκοπούν στην προσωπική εμπλοκή κάθε μαθητή και στην καταγραφή των σκέψεών του.

Τέλος, όλοι οι μαθητές στην τελική τους ομαδική εργασία (Γ΄ φάση) προχωρούν σε μια συνολική παρουσίαση του θέματός τους με υλικό και από άλλες μορφές τέχνης (εκτός από τη λογοτεχνία): μουσική, βίντεο, φωτογραφία, κινηματογράφος.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στο σενάριο επιλέξαμε οι μαθητές να ασχοληθούν και να ευαισθητοποιηθούν για εκείνες τις περιπτώσεις «ξένου» που είναι αρκετά κοντά και στα δικά τους βιώματα. Ο ξενιτεμένος συγγενής ή γείτονας είναι ένα πρόσωπο που υπάρχει σχεδόν σε κάθε

ελληνική οικογένεια. Όλοι οι μαθητές επίσης συνυπάρχουν με αλλοεθνείς μετανάστες. Και όλοι σίγουρα γνωρίζουν κάποιο «διαφορετικό» παιδί που δε συμπεριφέρεται σύμφωνα με τα κοινωνικά πρότυπα. Βασική ιδέα του σεναρίου είναι η ανάγκη γνωριμίας και συνύπαρξης με τον «ξένο», γιατί είναι μέρος της ζωής μας και κομμάτι του εαυτού μας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εντάσσεται στην θεματική ενότητα της Β΄ Γυμνασίου «Ετερότητα στη λογοτεχνία» ([Νέο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων τους οι μαθητές χρησιμοποιούν το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (ΠΕΚ) για να απαντούν στις στοχευμένες ερωτήσεις που τους δίνονται, προκειμένου να συγκεντρώσουν το υλικό τους για την παρουσίαση του θέματός τους και για τις δραστηριότητες δημιουργικής γραφής που τους ζητούνται. Αξιοποιούμε επομένως τις δυνατότητες του ΠΕΚ για βελτίωση, επανεξέταση και πιθανή αλλαγή του περιεχομένου του κειμένου καθώς και για αλλαγή στη σύνταξη και μορφοποίησή του· αξιοποιούμε δηλαδή το χαρακτηριστικό της ρευστότητας του ηλεκτρονικού κειμένου.

Οι μαθητές χρησιμοποιούν επίσης το λογισμικό παρουσιάσεων και το πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ για τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων, που αποτυπώνουν τα ζητούμενα με συμπληρωματικούς τρόπους και αναδεικνύουν τις δυνατότητες πολλαπλής αναπαράστασής τους.

Οι δυνατότητες του διαδικτύου αξιοποιούνται σε πολλές δραστηριότητες. Οι μαθητές γράφουν κείμενα και συμμετέχουν με αυτά σε ηλεκτρονικές σελίδες για κατάθεση των εμπειριών τους και επικοινωνία με συνομηλίκους, για αναζήτηση απαντήσεων και βοήθειας από ειδικούς.

Τέλος, οι μαθητές δραστηριοποιούνται στο συνεργατικό περιβάλλον του

μαθήματος (wiki ή moodle) για την ολοκλήρωση των εργασιών των ομάδων και τη συγγραφή των τελικών τους κειμένων. Έχουν τη δυνατότητα, επομένως, να συνεργάζονται και εκτός τάξης και να ανταλλάσσουν απόψεις και προβληματισμούς με αφορμή τα κείμενα.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου:

Ιωάννης Βηλαράς, «Πουλάκι»

Μαρία Πυλιώτου, «Λεώνη»

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου:

Δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς: «Θέλω να πα στην ξενιτιά»

Δημήτρης Χατζής, «Ο Κάσπαρ Χάουζερ στην έρημη χώρα»

Τάσος Καλούτσας, «Με το λεωφορείο»

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου, Τετράδιο εργασιών:

Σωτήρης Δημητρίου, «Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου».

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Βούλα Μάστορη, *Στο Γυμνάσιο*, 9, 62–72. Αθήνα: Πατάκης, 2011[1991].

Βασίλης Παπαθεοδώρου, *Ιπτάμενες σελίδες*, 22–26, 47–50. Αθήνα: Καστανιώτης, 2011.

Παντελής Μπουκάλας, *«Το λάθος»*. Στο *Ο δρόμος για την Ομόνοια*, 73. Αθήνα: Καστανιώτης, 2005.

Υποστηρικτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Χαραλαμπίκης, Μ. 2009. [Είναι... γλυκό το ψωμί της ξενιτιάς](#). *Τα Νέα*, 12-09-2009.

Τραγούδια

«Αλησμόνω και χαίρομαι», παραδοσιακό πολυφωνικό τραγούδι της Ηπείρου.

«Πουλάκι ξένο», παραδοσιακό, από τον δίσκο *24 τραγούδια + (1)*, στίχοι: Ι. Βηλαράς, εκτέλεση: Χάρις Αλεξίου, 1977.

«Μιλώ για τα παιδιά μου» από τον δίσκο *Μετανάστες*, στίχοι: Γιώργος Σκούρτης, μουσική: Γιάννης Μαρκόπουλος, πρώτη εκτέλεση: Βίκυ Μοσχολιού, 1974.

«Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί», στίχοι, μουσική, πρώτη εκτέλεση: μαθητές από το 3^ο Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης.

Βίντεο

[Οι μικροί άλλοι \(trailer A\)](#) [Ντοκιμαντέρ του Νίκου Δροσάκη με θέμα τα παιδιά μετανάστες στην Ελλάδα (μέρος Α΄)].

[Οι μικροί άλλοι \(trailer B\)](#) [Ντοκιμαντέρ του Νίκου Δροσάκη με θέμα τα παιδιά μετανάστες στην Ελλάδα (μέρος Β΄)].

[The story of YU](#) (Anti-bullying Flash animation).

Ιστοσελίδες

Πύλη για την ελληνική γλώσσα: [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

<http://issuu.com/home>

<http://www.wordle.net/>

<http://www.comicstripcreator.org/>

Ανοιχτό Σχολείο Μεταναστών Πειραιά, <http://asmpeiraia.blogspot.gr/>

Εργαστήρι δημιουργικής έκφρασης για παιδιά: Διαφορετικά παιδιά, http://ergasthrigrafhs.blogspot.gr/2011/03/blog-post_21.html

Διδακτική πορεία /στάδια /φάσεις

Α' φάση-Πριν την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

Η τάξη βρίσκεται σε ολομέλεια στο εργαστήριο Πληροφορικής, όπου αρχικά γίνεται συζήτηση για την έννοια του «ξένου», του «διαφορετικού». Αφορμή για όλες τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν αποτελεί η εκδήλωση που πρόκειται να γίνει στο σχολείο για την Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Ημέρα του Μετανάστη. Με τη μέθοδο του καταγισμού ιδεών προσπαθούμε να γνωρίσουμε και να καταγράψουμε στον πίνακα όσες περισσότερες περιπτώσεις «ξένου» και «διαφορετικού» είναι δυνατό. Στη συνέχεια με την αναζήτηση στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής αντιστοιχίζουμε τις περιπτώσεις αυτές με τις σημασίες των εννοιών, προκειμένου να κατανοήσουμε το νόημα που τους αποδίδεται, για να κάνουμε μια κατηγοριοποίηση των περιπτώσεων που ακούστηκαν. Οι μαθητές κρατούν σημειώσεις που θα χρησιμοποιήσουν στην επόμενη δραστηριότητα, κατά την οποία βλέπουν φωτογραφίες με εικόνες «ξένου». Έπειτα τους ζητείται να βάλουν λεζάντα κάτω από κάθε φωτογραφία και να γράψουν ένα σύντομο σχόλιο, για να προβληματιστούν για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις ετερότητας με τις οποίες θα εργαστούν στη Β' φάση του σεναρίου. Οι εργασίες τους θα παρουσιαστούν στην εκδήλωση του σχολείου με επιλογή των ίδιων κατά την τελική παρουσίαση στην τάξη.

Πριν το τέλος της Α' φάσης τους ενημερώνουμε για τα τρία θέματα που θα μας απασχολήσουν (έλληνες μετανάστες, αλλοεθνείς μετανάστες στην Ελλάδα, έφηβοι με διαφορετική συμπεριφορά από τη συνηθισμένη και αποδεκτή στο περιβάλλον τους) και τους ζητούμε να επιλέξουν την ομάδα που θέλουν να ενταχθούν, ανάλογα με το θέμα που αυτή εξετάζει. Γνωρίζουν ότι για κάθε ένα από τα τρία θέματα θα δημιουργηθούν δύο ομάδες. Ακόμα γνωρίζουν ότι θα πρέπει οι ομάδες να έχουν σχεδόν ίδιο αριθμό μαθητών, να έχουν μέλη και αγόρια και κορίτσια και οπωσδήποτε

σε κάθε ομάδα να υπάρχει τουλάχιστον ένα μέλος που να γνωρίζει αρκετά καλά τη χρήση του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος του μαθήματος.

Με όλη αυτή την ελευθερία κινήσεων στη συγκρότηση ομάδων αναγνωρίζεται ο σεβασμός στη γνώμη των μαθητών, αφού τους δίνεται η δυνατότητα να συνεργαστούν με συμμαθητές τους που προτιμούν και ήδη εργάζονται μαζί και σε άλλα μαθήματα, και ακόμη αποφεύγονται παράπονα για τη σύσταση των ομάδων. Προφανώς σε περιπτώσεις που εντοπίζει ο διδάσκων ότι μπορεί να δημιουργηθούν προβλήματα από την επιλογή των μελών κάποιας ομάδας –αρκετοί μαθητές της ομάδας με δυσκολίες μαθησιακές, με «αρχηγικές» τάσεις, με αδυναμία χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή, ή ό,τι άλλο μπορεί να δημιουργεί προβλήματα– παρεμβαίνει συμβουλευτικά.

Β' φάση-Κατά την ανάγνωση (7 ώρες)

Οι εργασίες γίνονται στο εργαστήριο Πληροφορικής και οι μαθητές εργάζονται πάντα στην ομάδα τους. Αν το εργαστήριο δεν είναι διαθέσιμο, προσπαθούμε να χρησιμοποιήσουμε είτε φορητούς υπολογιστές του σχολείου, είτε αίθουσα με διαδραστικό πίνακα ή –στην ύστατη περίπτωση– να εργαστούν οι μαθητές με αρχικές γραπτές σημειώσεις τους για τις δραστηριότητες που απαιτείται ηλεκτρονικός υπολογιστής. Στην τελευταία περίπτωση η κάθε ομάδα μπορεί να εργαστεί διαδικτυακά στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος, σε ώρες εκτός σχολείου, για να προκύψει το τελικό αποτέλεσμα των εργασιών.

Για όλες τις ομάδες υπάρχουν τρεις δραστηριότητες με επιμέρους ερωτήματα. Έτσι, στην πρώτη δραστηριότητα (2 διδακτικές ώρες, συνεχόμενες αν είναι δυνατό) γνωρίζουν τα προβλήματα των ηρώων τους, καθώς οι ερωτήσεις ζητούν τον εντοπισμό συγκεκριμένων πληροφοριών: τις δυσκολίες των ξενιτεμένων Ελλήνων, τα προβλήματα των αλλοεθνών μεταναστών στην Ελλάδα από τη ρατσιστική συμπεριφορά με την οποία έρχονται αντιμέτωποι και τέλος τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη ζωή τους έφηβοι με διαφορετικές επιλογές από τις τρέχουσες, οι

οποίοι διεκδικούν την διαφορετικότητά τους. Η παρουσίαση των προβλημάτων αυτών προκύπτει κυρίως μέσα από τη συγγραφή κειμένων με τον λόγο των ίδιων των ηρώων, δηλαδή τη συνέντευξη που δίνει ο ξενιτεμένος Έλληνας, την εξομολόγηση του μετανάστη στη χώρα μας, τη φωνή των διαφορετικών εφήβων.

Οι εργασίες αυτές αποσκοπούν στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, στην τοποθέτηση του κάθε μαθητή στη θέση του άλλου. Επίσης, στην πρώτη δραστηριότητα περιλαμβάνονται εργασίες που άλλοτε οπτικοποιούν το περιεχόμενο των κειμένων –η μία ομάδα δημιουργεί συννεφόμελο– και άλλοτε παρουσιάζουν συμπληρωματικά, με εικόνα και λόγο, το περιεχόμενο μιας πιθανής εξέλιξης των ιστοριών, τις οποίες προσεγγίζουν οι μαθητές με τη δημιουργία κόμικ. Τους δίνεται επίσης ένα βοηθητικό αρχείο με στοιχεία που πρέπει να συμπληρώσουν σχετικά με την ιστορία που θα δημιουργήσουν, ώστε να έχουν καταγράψει –λειτουργώντας ως σκηνοθέτες και σεναριογράφοι της ιστορίας– τον χώρο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, την κατάσταση που βρίσκονται και τους διαλόγους τους. Με τη δημιουργία κόμικ θα επιτευχθούν και οι στόχοι της συνεργατικής δημιουργίας και της αλληλεπίδρασης με το λογοτεχνικό κείμενο.

Η δεύτερη δραστηριότητα (1 διδακτική ώρα) σχετίζεται με την αναζήτηση και τον σχολιασμό των τρόπων, των κωδίκων που χρησιμοποιούν οι δημιουργοί των λογοτεχνικών προσώπων για να μιλήσουν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ήρωές τους. Στο σενάριο δίνονται ερωτήσεις βοηθητικές και οδηγίες για τον εντοπισμό των τρόπων αυτών και στη συνέχεια οι μαθητές καλούνται να εξετάσουν την ιδιαίτερη λειτουργία τους και την αποτελεσματικότητα της χρήσης τους για την εξέλιξη της πλοκής. Τους ζητάμε επίσης να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς τρόπους σε μία παρουσίαση με αναφορές σε αντίστοιχα σημεία των κειμένων.

Στην τρίτη δραστηριότητα (2 διδακτικές ώρες, συνεχόμενο δίωρο αν είναι δυνατόν) οι μαθητές ασχολούνται με δραστηριότητες βιωματικές, καθώς τους ζητάμε να αναπτύξουν διάλογο με μετανάστες, να γράψουν τα σχόλιά τους σε ανάρτηση

τραγουδιού συμμαθητών τους με θέμα τους μετανάστες, να δημιουργήσουν δικές τους ιστορίες με θέμα τον «κρυμμένο» εαυτό τους και τους διαφορετικούς εφήβους. Το επόμενο δώρο γίνεται η παρουσίαση των εργασιών των μαθητών και η συζήτηση για την αξιολόγηση από τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα.

Στην αρχή γίνεται η παρουσίαση των εικόνων που τους δόθηκαν στην Α΄ φάση με τις λεζάντες και τα σχόλια που έχουν γράψει. Προσπαθούμε να ακουστούν όσο το δυνατόν περισσότερες εκδοχές και από κοινού αποφασίζουμε ποιες θα παρουσιαστούν στην τελική εκδήλωση του σχολείου. Για την επιλογή θέτουμε ως κριτήριο την διατύπωση σύντομου και πλήρους σχολιασμού μέσα από τη λεζάντα προκειμένου να αποδοθεί η περίπτωση ετερότητας που προβάλλει η εικόνα. Μπορούμε να παρουσιάσουμε περισσότερες από μία περιπτώσεις για κάθε εικόνα, αλλά όχι παραπάνω από τρεις και οπωσδήποτε μία από κάθε μαθητή, ώστε να υπάρχει αντιπροσώπευση όλων.

Κατά την παρουσίαση των εργασιών της Β΄ φάσης οι ομάδες δίνουν την εικόνα των ηρώων και των θεμάτων που προσέγγισαν, τους τρόπους κατασκευής της εικόνας αυτής καθώς και τα κείμενα που δημιούργησαν ως αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησής τους για το θέμα (τους διαλόγους με έλληνες μετανάστες, τις σκέψεις του αλλοεθνούς μετανάστη στην Ελλάδα, τις δικές τους σκέψεις όντας στη θέση ενός διαφορετικού εφήβου, «ξένου» στο περιβάλλον του). Πρέπει να επισημανθεί στους μαθητές η ανάγκη, πριν την παρουσίαση, να διαβάσουν τα κείμενα και των άλλων ομάδων από την ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.

Καθώς ανά δύο οι ομάδες εργάζονται στο ίδιο φύλλο εργασίας, μπορεί η παρουσίαση να γίνει παράλληλα ανά δραστηριότητα. Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή συζήτησης με τη συμμετοχή όλων των μαθητών σχετικά με τα θέματα που προσέγγισε κάθε ομάδα, για να φανεί αν η εικόνα που έδωσαν ήταν επαρκής για την κατανόηση από όλους των συμπερασμάτων και των παρατηρήσεων των ομάδων. Τους ζητάμε, επίσης, να σχολιάσουν αν τους φάνηκε αποτελεσματική η δημιουργία

συννεφόμεξου για την απόδοση εννοιών σχετικά με την ξενιτιά και κόμικ για την απόδοση ενδεχόμενων διαλόγων μεταξύ των προσώπων και αν το λογισμικό παρουσίασης λειτούργησε ικανοποιητικά, ώστε να συγκεντρωθούν οι λογοτεχνικοί τρόποι που χρησιμοποιεί κάθε δημιουργός και να φανεί ο ρόλος τους.

Η αξιολόγηση της τρίτης δραστηριότητας αφορά στην απόδοση ή μη της ευαισθητοποίησης των μαθητών στα θέματα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες και στον βαθμό ενσυναίσθησης που έδειξαν να αναπτύσσουν.

Οι ερωτήσεις για την αξιολόγηση και την περαιτέρω συζήτηση στην αρχή –για τις πρώτες εργασίες που παρουσιάζονται– γίνονται από τον διδάσκοντα. Στη συνέχεια όμως παροτρύνουμε τους μαθητές να κάνουν τις δικές τους παρατηρήσεις και αντίστοιχες ερωτήσεις προς τους συμμαθητές τους. Στόχος αυτής της πρακτικής είναι να μάθουν να αντιμετωπίζουν με κριτικό και τεκμηριωμένο τρόπο την αξιολόγηση μιας εργασίας, να αποφεύγουν μεγαλόστομες και ασαφείς κρίσεις, αλλά και να εργάζονται θέτοντας και οι ίδιοι από την αρχή ορισμένες αρχές, όπως η οργάνωση και η αξιοποίηση των πληροφοριών, η σαφήνεια και η πληρότητα των συμπερασμάτων τους, η επιλογή των τρόπων έκφρασής τους.

Γ' φάση (Μετά την ανάγνωση/ 3 διδακτικές ώρες)

Στην τρίτη φάση ζητάμε από τους μαθητές να δημιουργήσουν και να παρουσιάσουν ένα ηλεκτρονικό λεύκωμα με υλικό, που θα συγκεντρώσουν οι ίδιοι, σχετικά με το θέμα με το οποίο ασχολήθηκαν και να το εκδώσουν ηλεκτρονικά στο <http://issuu.com/home>. Με αυτήν τη δραστηριότητα συγκεντρώνουν και παρουσιάζουν συνολικά και την άποψή τους για το θέμα τους.

Τους ζητάμε να συγκεντρώσουν το υλικό τους είτε από τις ιστοσελίδες με τις οποίες εργάστηκαν είτε με αναζήτηση που θα κάνουν στο YouTube ή στο Google (μηχανή αναζήτησης). Καθώς τα αποτελέσματα που θα έχουν να αξιολογήσουν σίγουρα θα είναι πολλά, παρεμβαίνουμε και συζητάμε μαζί τους τις πιθανές επιλογές τους, επισημαίνοντας τυχόν παραλείψεις ή αστοχίες στην αξιολόγηση του υλικού.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΚΟΙΝΟ)

« Η πρώτη συζήτηση για την έννοια του ‘ξένου’, του ‘διαφορετικού’ »

✓ Ας συζητήσουμε κατ’ αρχήν τι σημαίνει για σας «ξένος», τι σημαίνει «διαφορετικός». Οι απαντήσεις σας θα καταγράφονται στον πίνακα. Μπορείτε κι εσείς να κρατάτε τις δικές σας σημειώσεις στο τετράδιό σας ή σε ένα έγγραφο που θα δημιουργήσετε στον υπολογιστή στον οποίο θα εργαστείτε.

✓ Ας δούμε τώρα πώς ορίζει το Λεξικό τις έννοιες αυτές κι ας προσπαθήσουμε να αντιστοιχίσουμε τους ορισμούς με τις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν.

✓ Μετά τη συζήτηση που είχαμε για την έννοια του «ξένου», ας προχωρήσουμε στην αποτύπωση των απόψεων που ακούστηκαν με τη δραστηριότητα που ακολουθεί. Μπορείτε να συμβουλευέστε τις σημειώσεις που κρατήσατε. Σας θυμίζω επίσης τη σημασία του «ξένου» και του «διαφορετικού», όπως την είδαμε στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής:

✓ **ξένος -η -ο** [ksénos]: **1.** που δεν είναι δικός μου, που δε μου ανήκει: *Μην πειράξεις τα ξένα πράγματα.*

2α. που δεν είναι πολίτης της χώρας στην οποία βρίσκεται: *Οι ξένοι εργάτες της Γερμανίας.*

|| (ως ουσ.) ο ξένος, θηλ. ξένη: *Το καλοκαίρι τα νησιά μας κατακλύζονται από ξένους. τα ξένα, η ξενιτιά: Λείπει στα ξένα. Έφυγε για τα ξένα.*

β. που κατάγεται ή που προέρχεται από άλλη χώρα: *Ξένα προϊόντα. Ξένα ήθη και έθιμα. Οι ξένες δυνάμεις. Οι ξένες κυβερνήσεις.*

3α. που δε μου είναι οικείος, που μου είναι άγνωστος ή που δεν έχει σχέση μ’ εμένα: *Προβλήματα ξένα προς την ελληνική πραγματικότητα.. Αισθάνθηκα ξένος ανάμεσά τους.* || (ως ουσ.): *Καταντήσαμε πια δυο ξένοι.*

β. που δεν ανήκει στην κοινωνική ομάδα, στην οικογένεια κτλ. για την οποία γίνεται λόγος: *Μπροστά σε ξένους ανθρώπους να είσαι πιο ευγενικός.* || (ως ουσ.): *Θα έχουμε ξένους απόψε στο σπίτι, καλεσμένους, επισκέπτες.*

[αρχαιότητα: ξένος `φιλοξενούμενος, ξένος, παράξενος, (τα ξένα: μσν. τα ξένα ουσιαστικοποιημένη λέξη. ουδ. πληθ. (ενν. μέρη, χώματα))]

[Λεξικό της κοινής νεοελληνικής γλώσσας Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

✓ **διαφορετικός -ή -ό** [διαforetikós] Ε1 : **1.** για κτ. ή για κτ. που διαφέρει, που παρουσιάζει διαφορές από κτ. ή από κτ. άλλο, που δεν είναι ίδιος ή όμοιος με κτ. ή με κτ. άλλο: *Δεν πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο, αλλά για δύο διαφορετικά πρόσωπα. Οι δίδυμοι δεν είναι πάντοτε όμοιοι, μερικές φορές είναι διαφορετικοί. Παιδιά με ίδια ηλικία, με διαφορετική όμως ανάπτυξη. Δεν ταιριάζουν, είναι τελείως διαφορετικοί (χαρακτήρες). Έχουμε διαφορετικά ενδιαφέροντα. Αυτό που λες είναι κάτι διαφορετικό, μια άλλη άποψη ή μια άλλη πλευρά του ζητήματος.* || για κτ. ή για κτ. που διαφέρει από τους άλλους, επειδή είναι πολύ καλύτερος: *Αυτός είναι ένας~, ένας ξεχωριστός άνθρωπος. Πόσο διαφορετική θα μπορούσε να είναι η κατάσταση!*

2. (σπάν.) για κτ. ή για κτ. που εμφανίζεται με μορφή διαφορετική από αυτή που είχε προηγουμένως: *Γύρισε ~ από το εξωτερικό, αλλαγμένος. διαφορετικά ΕΠΙΡΡ αλλιώς. 1. με διαφορετικό, με άλλον τρόπο: Εγώ το αντιμετωπίζω ~ το πρόβλημα. Αυτός σκέφτεται ~ και όχι όπως οι άλλοι, ορθότερα. Δε γίνεται ~, πρέπει να πάω, δεν υπάρχει άλλη λύση. 2. σε διαφορετική, σε αντίθετη περίπτωση: Φύγε τώρα, ~ θα αργήσεις.*

[Λεξικό της κοινής νεοελληνικής γλώσσας Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη](#)

- Ως μαθητής συμμετέχεις στο αφιέρωμα που ετοιμάζει το σχολείο για την Παγκόσμια Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Δικαιωμάτων του Μετανάστη στις 10 και 18 Δεκεμβρίου αντίστοιχα. Η δική σου δραστηριότητα αρχικά είναι να προβληματιστείς για τις περιπτώσεις του ξένου, του διαφορετικού που αναγνωρίζεις στις παρακάτω φωτογραφίες και να βάλεις μία λεζάντα κι ένα μικρό σχόλιο στην καθεμία που να αποδίδουν τον προβληματισμό σου.

Εικόνα 1: Εικόνα 2: Εικόνα 3:

.....
.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 4:

.....
.....

Εικόνα 5:

.....
.....

Εικόνα 6:

.....
.....

Εικόνα 7:

.....
.....

Εικόνα 8:

.....
.....

Εικόνα 9:

.....
.....

- Κατά την τελική παρουσίαση των εργασιών σας στο τμήμα σας θα επιλέξετε (από τις προτάσεις που θα ακουστούν) για καθεμία φωτογραφία ποιες λεζάντες και ποια σχόλια θα παρουσιαστούν στην τελική εκδήλωση του σχολείου.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ

Ομάδα Α

Όπως γνωρίζετε, στο σχολείο πρόκειται να γίνουν εκδηλώσεις για την Παγκόσμια Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Ημέρα του Μετανάστη (10 Δεκεμβρίου και 18 Δεκεμβρίου αντίστοιχα). Η ομάδα σας θα ασχοληθεί συγκεκριμένα με το θέμα των ελλήνων μεταναστών, όπως παρουσιάζεται μέσα από λογοτεχνικά κείμενα. Τα αποτελέσματα των εργασιών σας θα παρουσιαστούν αρχικά στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων.

- ❖ Στο δημοτικό τραγούδι *Θέλω να πα στην ξενιτιά* ο ξενιτεμένος αναφέρεται στους καημούς και τα βάσανα που αντιμετωπίζει στην ξενιτιά.
 - ✓ Ας τον φανταστούμε να μιλάει σε έναν δημοσιογράφο της εποχής του για τη ζωή του στον τόπο που ζει, για την αντιμετώπιση που έχει από τους ντόπιους. Τι λέει;
 - Θα μπορούσατε να πάρετε κάποιες ιδέες και από τα τραγούδια που μπορείτε να ακούσετε σχετικά με τους ξενιτεμένους, καθώς κάποια από τα πρόσωπα στα βίντεο θα μπορούσαν να είναι ο ξενιτεμένος του κειμένου μας.
 - <http://www.youtube.com/watch?v=5rxSGeJ094o&feature=related>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=7HjrqXCTsUY&feature=related>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=CaW79CcoZTs>
- ❖ Ας ακούσουμε κι άλλον έναν ξενιτεμένο Έλληνα να μιλά, τον ήρωα του Δημήτρη Χατζή, τον Κώστα, που ζει κι εργάζεται στη Γερμανία της δεκαετίας του 1960.

- ❖ Κι ας παρατηρήσουμε πώς ο Κώστας συνομιλεί με τον ήρωα του Βηλαρά, το ξενιτεμένο πουλί, πόσο ο ένας συμπληρώνει τον άλλο, μερικές φορές μοιάζει σα να είναι το ίδιο το πρόσωπο που μιλά και στα δύο κείμενα για τη ζωή στον ξένο τόπο.
 - ✓ Μπορείτε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα για να φανεί η «συνομιλία» τους:

Οι ερωτήσεις του ξενιτεμένου πουλιού	Οι απαντήσεις του Κώστα

- ✓ Απεικονίστε τη ζωή στην ξενιτιά σε ένα συννεφόλεξο με λέξεις που θα καταγράψετε από τα κείμενά σας.
- ❖ Οι στερήσεις και οι πίκρες των ξενιτεμένων εκφράζονται με διάφορους τρόπους (αφηγηματικές τεχνικές, είδος αφηγητή, σχήματα λόγου, ύφος, γλώσσα) στα λογοτεχνικά κείμενα. Ποιους όμως χρησιμοποιεί κάθε δημιουργός; Δημιουργήστε μία παρουσίαση –με το λογισμικό παρουσιάσεων– όπου θα αναφέρετε αυτούς τους διαφορετικούς τρόπους με αναφορές στα αντίστοιχα σημεία των κειμένων. Πώς λειτουργεί ο κάθε τρόπος; Λάβετε υπόψη σας και τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Παρατηρήστε ιδιαίτερος στο δημοτικό τραγούδι πώς παρουσιάζονται όλα όσα έχει ανάγκη ο ξενιτεμένος, όλα όσα στερείται στην ξενιτιά, όλα όσα έχει ανάγκη τη στιγμή του θανάτου του. Εδώ επίσης δεν

- ακούγεται η φωνή μόνο ενός προσώπου ·ποιες φωνές εναλλάσσονται;
- Τι προσθέτει η εναλλαγή αυτή;
- ✓ Στο «Πουλάκι» προσέξτε πώς αποδίδεται η αγωνία που νιώθει ο ξενιτεμένος αφηγητής και η επίγνωση της δύσκολης ζωής του.
 - ✓ Και στο κείμενο του Χατζή, πώς εκφράζεται η πικρία, η απογοήτευση, η ήττα που τελικά βίωσε ο ξενιτεμένος στη Γερμανία;
- ❖ Πολλοί από τους ξενιτεμένους Έλληνες αφού πέρασαν πολλά χρόνια στην ξενιτιά επιστρέφουν στην πατρίδα τους.
- ✓ Υποθέστε ότι συναντάτε έναν ξενιτεμένο ηλικιωμένο συγγενή σας που γυρίζει για μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα. Θα μπορούσε να είναι ο ξενιτεμένος του Βηλαρά για παράδειγμα. Μπορείτε να καταγράψετε τη συνομιλία που θα είχατε μαζί του για τη ζωή του όλα αυτά τα χρόνια στην ξενιτιά;
 - ✓ Πολλοί Έλληνες και στη δική μας εποχή αποφασίζουν να ζήσουν στο εξωτερικό και να δουλέψουν εκεί εξαιτίας σοβαρών οικονομικών προβλημάτων και έλλειψης επαγγελματικής προοπτικής που αντιμετωπίζουν στη χώρα μας. Υποθέστε ότι συναντάτε έναν νέο έλληνα γιατρό που αποφασίζει να εγκατασταθεί και να εργαστεί σε μια ευρωπαϊκή χώρα. Τι θα του λέγατε για την απόφασή του;
- ❖ Οι δραστηριότητές σας σχεδόν έφτασαν στο τέλος τους! Δεν έχετε παρά να τις παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο την ημέρα των εκδηλώσεων. Σας θυμίζω ότι η εργασία σας θα θεωρηθεί πλήρης, αν πετύχετε να δώσετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του θέματός σας με το υλικό που συγκεντρώσατε και δημιουργήσατε, κατανοητή στους συμμαθητές σας –θα σας αξιολογήσουν, μην το ξεχνάτε!

- ❖ Η ενασχόλησή σας με τους έλληνες μετανάστες μπορεί να ολοκληρωθεί με ένα ηλεκτρονικό λεύκωμα με φωτογραφίες, τραγούδια, βίντεο, αποσπάσματα από ταινίες, το οποίο μπορείτε να το εκδώσετε ηλεκτρονικά στο <http://issuu.com/home>.

Ομάδα Β

Όπως γνωρίζετε στο σχολείο πρόκειται να γίνουν εκδηλώσεις για την Παγκόσμια Μέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την Ημέρα του Μετανάστη (10 Δεκεμβρίου και 18 Δεκεμβρίου αντίστοιχα). Η ομάδα σας θα ασχοληθεί συγκεκριμένα με το θέμα των αλλοεθνών μεταναστών και προσφύγων στη χώρα μας, όπως παρουσιάζεται μέσα από λογοτεχνικά κείμενα. Τα αποτελέσματα των εργασιών σας θα παρουσιαστούν αρχικά στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων.

- ❖ Στα κείμενα των Σ. Δημητρίου και Π. Μπουκάλα οι ήρωες-μετανάστες στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν τη ρατσιστική συμπεριφορά των ντόπιων. Μπορείτε να καταγράψετε περιπτώσεις τέτοιας συμπεριφοράς; Πώς αντιδρούν οι μετανάστες;

- ✓ Για να παρουσιάσετε καλύτερα τα συμπεράσματά σας, μπορείτε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Περιπτώσεις ρατσιστικής συμπεριφοράς προς τους ήρωες	Αντιδράσεις-συναίσθημα ηρώων

- ✓ Ας φανταστούμε τις σκέψεις που κάνει ο ήρωας του Π. Μπουκάλα για το *Λάθος* που πλήρωσε, καθώς μάλιστα σκέφτεται τι τον οδήγησε σε αυτό. Πώς τις μεταφέρει σε ένα πρόσωπο που το εμπιστεύεται και στο οποίο

μπορεί να εξομολογηθεί τα προβλήματά του; Σκεφθείτε ότι είστε εσείς (ο καθένας σας χωριστά) το πρόσωπο αυτό. Τι θα σας έλεγε ο φίλος σας;

- ❖ Ο κ. Μ. στο διήγημα του Καλούτσα, ενόσω ταξιδεύει, κάνει διάφορες σκέψεις για τους νέους κατοίκους της πόλης του, τους πρόσφυγες, και τα μέρη που ζουν. Δεν του είναι άγνωστα εξάλλου, όπως και σε πολλούς άλλους ντόπιους, που αντιμετώπιζαν στο παρελθόν οικονομικά προβλήματα.
 - ✓ Μπορούμε να τον φανταστούμε να περνά μια μέρα έξω «από την υπόγεια, πατωμένη κάμαρη» που έμενε κάποτε και να βλέπει ότι εκεί κατοικούν κάποιοι πρόσφυγες. Τι συζητά μαζί τους; Αποτυπώστε τη συνάντησή τους και τη συζήτηση που κάνουν με τη βοήθεια ενός προγράμματος κόμικ.
- ❖ Η εικόνα των μεταναστών, οι δυσκολίες και οι φόβοι τους εκφράζονται με διάφορους τρόπους (αφηγηματικές τεχνικές, είδος αφηγητή, σχήματα λόγου, ύφος, γλώσσα) στα λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε. Ποιους όμως χρησιμοποιεί κάθε δημιουργός; Δημιουργήστε μία παρουσίαση (με το λογισμικό παρουσιάσεων) όπου θα αναφέρετε αυτούς τους διαφορετικούς τρόπους με αναφορές στα αντίστοιχα σημεία των κειμένων. Πώς λειτουργεί ο κάθε τρόπος; Λάβετε υπόψη σας και τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Παρατηρήστε πώς ο Μπουκάλας «στήνει» το σκηνικό για τον ήρωά του στην προσπάθειά του να μπει στον κόσμο των ντόπιων-«των ομοίων». Μήπως σας θυμίζει κάποια άλλη μορφή τέχνης αυτή η παρουσίαση;
 - ✓ Ποια στοιχεία στον λόγο του ήρωα του Δημητρίου σας πείθουν ότι ακούγεται από κάποιο μετανάστη; Γιατί;
 - ✓ Ο κ. Μ. του Καλούτσα παρατηρεί τους πρόσφυγες και μας δίνει την εικόνα τους και στοιχεία της καθημερινότητάς τους. Ποιους τρόπους

χρησιμοποιεί; Σας φαίνονται πειστικοί; Θα μπορούσατε δηλαδή να παρουσιάσετε τη ζωή των προσφύγων με όσα μάθατε;

- ❖ Ο ήρωας του Π. Μπουκάλα μαθαίνει για το Ανοιχτό Σχολείο Μεταναστών Πειραιά κι αποφασίζει να το επισκεφτεί για να μάθει περισσότερες πληροφορίες. Συναντά κάποιον από τους υπευθύνους και του λέει για τα όνειρά του και την απόφασή του να φοιτήσει εκεί:
«.....»
- ❖ Ακούστε και δείτε συμμαθητές σας να προβληματίζονται και να δημιουργούν:
http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=TQpH4D7LsQE#
- ✓ Γράψτε τους ως σχόλιο στην ανάρτησή τους τις απόψεις σας για τα θέματα που θίγει το τραγούδι τους και που προσεγγίσατε κι εσείς μέσα από τα λογοτεχνικά σας κείμενα.
- ❖ Οι δραστηριότητές σας σχεδόν έφτασαν στο τέλος τους! Δεν έχετε παρά να τις παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο την ημέρα των εκδηλώσεων. Σας θυμίζω ότι η εργασία σας θα θεωρηθεί πλήρης αν πετύχετε να δώσετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του θεματός σας με το υλικό που συγκεντρώσατε και δημιουργήσατε, κατανοητή στους συμμαθητές σας –θα σας αξιολογήσουν, μην το ξεχνάτε!
- ❖ Η ενασχόλησή σας με τους αλλοεθνείς μετανάστες στη χώρα μας μπορεί να ολοκληρωθεί με ένα ηλεκτρονικό λεύκωμα με φωτογραφίες, τραγούδια, βίντεο, ποιήματα, αποσπάσματα από ταινίες, που να αναφέρονται όμως στα παιδιά –μετανάστες που ζουν κι εργάζονται στη χώρα μας. Τα παρακάτω βίντεο θα σας βοηθήσουν:
 - ✓ <http://www.youtube.com/watch?v=iDrYNsVORog>

✓ <http://www.youtube.com/watch?v=I5nhoF4HN48>

❖ Στη συνέχεια μπορείτε να προχωρήσετε στην ηλεκτρονική έκδοση του λευκώματός σας στο <http://issuu.com/home>.

Γίνετε σεναριογράφοι!!

Ο κ. Μ. συναντά έξω από «μια υπόγεια, πατωμένη κάμαρη» που κάποτε ζούσε σε αυτή τον τωρινό της κάτοικο, έναν μετανάστη. Συζητούν. Τι λένε;

Φτιάξτε την ιστορία, ώστε να δημιουργήσετε στη συνέχεια ένα κόμικ με το πρόγραμμα Comic Strip Creator. Πολύ βοηθητικό θα είναι να συμπληρώσετε πρώτα τον παρακάτω πίνακα.

	1 ^ο καρέ	2 ^ο καρέ	3 ^ο καρέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

	4 ^ο καρέ	5 ^ο καρέ	6 ^ο καρέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

Ομάδα Γ

Όπως γνωρίζετε, στο σχολείο πρόκειται να γίνουν εκδηλώσεις για την Παγκόσμια Μέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Ημέρα του Μετανάστη (10 Δεκεμβρίου και 18 Δεκεμβρίου αντίστοιχα). Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με περιπτώσεις ατόμων – και συγκεκριμένα εφήβων όπως κι εσείς– που αντιμετώπισαν δυσκολίες ένταξης στο κοινωνικό τους περιβάλλον εξαιτίας ορισμένων χαρακτηριστικών τους. Θα τους προσεγγίσετε μέσα από λογοτεχνικά κείμενα και τα αποτελέσματα των εργασιών σας θα παρουσιαστούν αρχικά στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων.

- ❖ Ο Μάριος, η Άννα, ο Έρνστ, ο Άμος είναι έφηβοι που οι επιλογές τους δεν ταιριάζουν πάντα με το πρότυπο ζωής που το κοινωνικό περιβάλλον τους ζητά να έχουν. Ας δούμε από πιο κοντά τις ζωές τους:
 - ✓ Ποια είναι ΤΑ ΠΡΕΠΕΙ στη ζωή αυτών των εφήβων; Ποια συμπεριφορά σύμφωνα με τη γνώμη των πολλών πρέπει να έχουν ως αγόρι ο Μάριος, ως κορίτσι η Άννα, ως υπάκουος και καλός μαθητής ο Έρνστ, ως παιδί των φαναριών ο Άμος;
 - ✓ Ποια είναι ΤΑ ΘΕΛΩ των ηρώων μας; Ποιες ιδιαίτερες επιλογές διεκδικούν οι ίδιοι για τη ζωή τους;
 - ✓ Ας τους αφήσουμε να μας μιλήσουν οι ίδιοι: δημιουργήστε μία παρουσίαση με τη βοήθεια του λογισμικού παρουσιάσεων, στην οποία θα αφιερώνετε μία διαφάνεια σε κάθε ήρωα με ΤΑ ΠΡΕΠΕΙ και ΤΑ ΘΕΛΩ του.
 - ✓ Μπορείτε να συμπληρώσετε και τον παρακάτω πίνακα για βοήθεια στη δημιουργία της παρουσίασής σας:

ΤΑ ΠΡΕΠΕΙ	ΤΑ ΘΕΛΩ

- ✓ Πώς όμως τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι;
 - Ας ακούσουμε δύο συμμαθητές του Μάριου και της Άννας να μιλούν για τον Μάριο και τα διαφορετικά ενδιαφέροντα που έχει σε σχέση με αυτούς.
 - Ας ακούσουμε επίσης δύο ενοίκους της πολυκατοικίας του Έρνστ να μιλούν για την απόφαση του Έρνστ να βοηθήσει ένα παιδί των φαναριών.
 - Τις συζητήσεις τους μπορείτε να τις παρουσιάσετε με τη βοήθεια ενός προγράμματος κόμικ.
- ❖ Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ήρωές μας, αλλά και η διεκδίκηση της διαφορετικότητάς τους, εκφράζονται με διάφορους τρόπους (αφηγηματικές τεχνικές, είδος αφηγητή, σχήματα λόγου, ύφος, γλώσσα) στα λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε. Ποιους όμως χρησιμοποιεί κάθε δημιουργός; Δημιουργήστε μία παρουσίαση (με το λογισμικό παρουσιάσεων) όπου θα

αναφέρετε αυτούς τους διαφορετικούς τρόπους με αναφορές στα αντίστοιχα σημεία των κειμένων. Πώς λειτουργεί ο κάθε τρόπος; Λάβετε υπόψη σας και τις παρακάτω ερωτήσεις:

- ✓ Πώς «αποκαλύπτονται» στον Έρνστ τα προβλήματα που έχει με τον εαυτό του και τους συνομηλίκους του; Πώς σας φαίνεται ως ιδέα το εύρημα που χρησιμοποιεί ο Παπαθεοδώρου;
 - ✓ Παρά τις αντιξοότητες ο Έρνστ και ο Άμος γίνονται φίλοι. Πώς μαθαίνουμε εμείς, οι αναγνώστες, για τις σκέψεις, τις αντιδράσεις και τις αποφάσεις των δύο φίλων;
 - ✓ Η Λεώνη αντιμετωπίζει την ασθένειά της, ξαναβρίσκει την κοινωνική της ζωή και διεκδικεί δυναμικά την επαγγελματική της απασχόληση. Πώς αποδίδονται τα συναισθήματά της, πώς μαθαίνουμε τα σχέδια της για το μέλλον;
 - ✓ Η Άννα αρχικά αντιμετωπίζει τον Μάριο με επιφύλαξη και απορία για τις επιλογές του και τον τρόπο ζωής του. Πώς αποδίδει η Μάστορη τα διαφορούμενα συναισθήματα της ηρωίδας της;
 - ✓ Ο Μάριος, που δεν έχει τις συνήθειες που έχουν τα άλλα αγόρια, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα αποδοχής κι ένταξης. Όμως δεν αλλάζει, δεν επιδιώκει να γίνει όπως οι άλλοι. Πώς επιλέγει η Μάστορη να μας δείξει την αποφασιστικότητα του Μάριου, την πίστη στον εαυτό του και τις προσωπικές του επιλογές;
- ❖ Κι αν έπεφτε στον καθένα από σας μια «[ιπτάμενη σελίδα](#)» τι θα διαβάζατε; Τι μπορεί να ανακαλύπτατε για τον εαυτό σας που ίσως διστάζετε να δεχτείτε;

❖ Οι ήρωες μας μάς έδειξαν ότι όλοι έχουμε κάτι διαφορετικό από τους άλλους! Κι αυτό είναι ο εαυτός μας! Δημιουργήστε κι εσείς το δικό σας ποίημα, τη δική σας ιστορία για ένα παιδί «διαφορετικό» (μπορεί να είναι και ο εαυτός σας), αλλά τόσο ίδιο με όλα τα άλλα παιδιά! Μπορείτε να δείτε το προτεινόμενο υλικό και να πάρετε κάποιες ιδέες. Μπορείτε ακόμα και να μελοποιήσετε την ιστορία σας!!

- http://ergasthrigrafhs.blogspot.gr/2011/03/blog-post_21.html
- http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=y0DKz_4cWys

- ❖ Οι δραστηριότητές σας σχεδόν έφτασαν στο τέλος τους! Δεν έχετε παρά να τις παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας στο τμήμα σας και στη συνέχεια σε όλο το σχολείο την ημέρα των εκδηλώσεων. Σας θυμίζω ότι η εργασία σας θα θεωρηθεί πλήρης αν πετύχετε να δώσετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του θέματός σας με το υλικό που συγκεντρώσατε και δημιουργήσατε, κατανοητή στους συμμαθητές σας –θα σας αξιολογήσουν, μην το ξεχνάτε!
- ❖ Η ενασχόλησή σας με παιδιά που διεκδίκησαν τη διαφορετικότητά τους μπορεί να ολοκληρωθεί με ένα ηλεκτρονικό λεύκωμα με φωτογραφίες, βίντεο, ζωγραφιές σας, τραγούδια, αποσπάσματα από ταινίες, το οποίο μπορείτε να το εκδώσετε ηλεκτρονικά στο <http://issuu.com/home>.

Γίνετε σεναριογράφοι!!

Δύο συμμαθητές του Μάριου συζητούν για το πόσο διαφορετικός είναι. Τα σχόλιά τους δεν είναι όμως πάντα τόσο καλοπροαίρετα!

Φτιάξτε την ιστορία, ώστε να δημιουργήσετε στη συνέχεια ένα κόμικ με το πρόγραμμα Comic Strip Creator. Πολύ βοηθητικό θα είναι να συμπληρώσετε πρώτα τον παρακάτω πίνακα.

	1 ^ο καρτέ	2 ^ο καρτέ	3 ^ο καρτέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

	4 ^ο καρτέ	5 ^ο καρτέ	6 ^ο καρτέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

Γίνετε σεναριογράφοι!!

Δύο συγκατοικοί στην πολυκατοικία του Έρνστ συζητούν μεταξύ τους και κατακρίνουν την απόφασή του να φιλοξενήσει τον Άμος στο υπόγειο. Τι λένε; Φτιάξτε την ιστορία, ώστε να δημιουργήσετε στη συνέχεια ένα κόμικ με το πρόγραμμα Comic Strip Creator. Πολύ βοηθητικό θα είναι να συμπληρώσετε πρώτα τον παρακάτω πίνακα.

	1 ^ο καρτέ	2 ^ο καρτέ	3 ^ο καρτέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

	4 ^ο καρτέ	5 ^ο καρτέ	6 ^ο καρτέ
Χώρος / Χρόνος			
Πρόσωπα			
Κατάσταση			
Διάλογοι			

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το θέμα του «ξένου» θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε ένα σενάριο που θα στηρίζεται σε ένα –υποτιθέμενο ή και όχι– γενεαλογικό δέντρο μιας οικογένειας. Οι παππούδες φθάνουν στην Ελλάδα ως πρόσφυγες και αντιμετωπίζονται ως «ξένοι» από τους ντόπιους. Τα παιδιά τους χρόνια αργότερα (δεκαετίες 1950, 1960) γίνονται μετανάστες κι επομένως «ξένοι» για τη χώρα που μεταναστεύουν. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα μετά, από χρόνια (δεκαετίες 1990, 2000), συγκατοικούν με αλλοεθνείς μετανάστες και πρόσφυγες και οι ρόλοι του «ξένου» αλλάζουν. Η οικογένεια επίσης στα χρόνια της γερμανικής κατοχής ζει από κοντά το δράμα της εβραϊκής κοινότητας της πόλης μέσα από τους γείτονες της. Δίνεται έτσι μια επιπλέον διάσταση στην έννοια του «ξένου». Στόχος είναι να φανεί ότι όλοι μπορεί να βρεθούμε στη θέση του «ξένου», ανάλογα με τις περιστάσεις και τις κοινωνικές συνθήκες. Το γενεαλογικό δέντρο μπορεί να αποκτήσει πολλά «κλαδιά»: το διαφορετικό παιδί, η οικογένεια τσιγγάνων,

Το σενάριο σε αυτή του την εκδοχή θα μπορούσε να αποτελέσει και το έναυσμα για ένα άνοιγμα στην ευρύτερη τοπική κοινωνία, στην οποία σίγουρα ζουν αλλοεθνείς μετανάστες και φυσικά οικογένειες ντόπιων με συγγενείς μετανάστες.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο προϋποθέτει αρκετές ώρες στο εργαστήριο Πληροφορικής και ίσως αυτό να αποτελέσει πρόβλημα. Επίσης, καθώς πρόκειται για μαθητές της Β΄ Γυμνασίου ίσως παρουσιαστεί πρόβλημα στην επιλογή του κατάλληλου υλικού για την τελική τους εργασία.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μ. & Σ. Νικολαΐδου. 2010. Οι ΤΠΕ στο μάθημα της Λογοτεχνίας. Στο *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*, 125-146. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ.

Αμπατζοπούλου, Φρ. 1995. *Η λογοτεχνία ως μαρτυρία*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Αμπατζοπούλου, Φρ. 1998. *Ο άλλος εν διωγμό*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Πασχαλίδης, Γρ. [2000] 2004. Γενικές αρχές του προγράμματος. Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο ... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου, 21-35. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.